คำอธิบาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดย

หลวงประดิษฐ์ มนูธรรม

(นายปรีดี พนมยงค์)

(ต่อจากปีที่ ๓ เล่ม ๖)

มาตรา ๑๓๓ ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องคดี เพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องก็ดี เพื่อให้ใช้หนี้ตามที่เรียกร้องก็ดี ฤๅทำการอื่นใดอันนับว่ามีผลเปนอย่างเดียวกัน เช่น ยื่นคำร้องขอพิศูจน์หนี้ในคดีล้มละลายฤๅมอบคดีให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาก็ดี ท่านว่าอายุความย่อมสดุดหยุดลง

คำอธิบาย

มาตรานี้ บัญญัติ เหตุที่ อายุ ความ จะสดุด หยุด ลง เพราะ เจ้าหนี้ได้ ตั้ง หลัก ฐาน แห่ง สิทธิเรียกร้อง โดย

๑. ฟ้องคดี

๒. ทำการ อื่น อัน นับ ว่า มีผล เปนอย่าง เดียวกับการฟ้องคดีเป็นต้นว่า

ก) ยื่น คำ ร้อง ขอ พิศูจน์ หนี้ใน คดี ล้ม ละลาย

ข) มอบคดีให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา

เช่น ก. ให้ ข. ยืมเงินไป ๑๐๐๐ บาท กำหนดใช้ณวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๐

เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ก. ได้ ฟ้อง ข. ต่อศาลหรือ มอบ คดี นี้ให้ อนุญาโต ตุลาการพิจารณา หรือยื่นคำร้องขอพิศูจน์ หนี้ (ถ้า ข. เป็นคนล้มละลาย)

ดังนี้ระยะเวลาที่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๖๐ จนถึงวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒

เป็นอันไม่นับเข้าในอายุความ

และอายุความจะเริ่มนับต่อไปตั้งแต่เมื่อใด ให้ดูมาตรา ๑๗๔, ๑๗๕, ๑๗๖, ๑๗๗, ๑๗๘, ๑๗๙

แต่ถ้าเจ้าหนี้ได้ถอนการตั้งหลักฐานแห่งสิทธิหรือละทิ้งหรือถูกยกดั่งนี้ อายุความไม่สดุดหยุดลงให้ดูมาตรา ๑๗๔

มาตรา ๑๗๔ การฟ้องคดี ท่านไม่นับว่าเปนเหตุให้อายุความสดุดหยุดลง หากว่าคดีนั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย ฤๅต้องยกฟ้อง

คำอธิบาย

มาตรานี้เนื่องมาจากมาตรา ๑๗๓ กล่าวคือถ้าโจทก์ถอนฟ้อง ละทิ้งความ ฤๅต้องยกฟ้องแล้ว อายุความก็หาได้สดุดหยุดลงไม่ ทั้งนี้คงใช้อนุโลมถึงการยื่นคำร้อง ขอพิศูจน์หนี้ใน คดี ล้มละลาย และ การมอบคดีให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา ให้ดูมาตรา ๑๗๗ และ ๑๗๘

เช่น ตามอุทาหรณ์ใต้มาตรา๑๗๓สมมตว่า

๑. เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ภายหลังจากวันฟ้องต่อศาล ก. ได้ถอนฟ้องหรือละทิ้งความ (ตามพระราชบัญญัติลักษณะพิจารณาความแพ่งร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๖๒, ๖๓)

ดังนี้ อายุความไม่สดุดหยุดลง คือต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๐

๒. เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ศาลได้ตัดสินยกฟ้อง เพราะก.ฟ้องผิดศาล

ดังนี้ อายุความไม่สดุดหยุดลง ให้ดูข้อยกเว้นตามมาตรา ๑๗๖

มาตรา ๑๗๕ เมื่อฟ้องคดียังศาลแล้วอายุความย่อมสดุดหยุดอยู่จนกว่าคดีนั้นจะได้วินิจฉัยถึงที่สุด ฤๅเสร็จไปเป็นประการอื่น

คำอธิบาย

ตามมาตรานี้ เมื่อเจ้าหนี้ได้ยื่นฟ้องคดียังศาลแล้วอายุความในระวางนั้น เป็นอันไม่นับ เพราะฉนั้น

๑. ถ้าศาลตัดสินให้เจ้าหนี้ชนะคดีถึงที่สุดแล้ว อายุความของเจ้าหนี้เริ่มนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด มีกำหนดอีก ๑๐ ปี แม้สิทธิเรียกร้องเดิมของเจ้าหนี้จะอยู่ในประเภทอันอยู่ในบังคับอายุความน้อยกว่านั้น ให้ดูมาตรา ๑๖๘ ที่ว่า

"สิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยคำพิพากษาชั้นที่สุดของศาลก็ดี โดยคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการก็ดี โดยปรานีปรานอมยอมความก็ดี ท่านให้มีกำหนดอายุความสิบปีแม้ทั้งที่เป็นประเภทอันอยู่ในบังคับอายุความกำหนดน้อยกว่านั้น"

เช่น เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ก. แพทย์เปนเจ้าหนี้ค่ารักษา ข. ๑๐๐ บาท ก. ฟ้อง ข. ต่อศาลเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ระวางนั้นอายุความไม่นับ ครั้นวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ ศาลตัดสินให้ ข. ใช้เงิน ก. คดีถึงที่สุด ดั่งนี้ อายุความแห่งสิทธิเรียกร้องของก.ย่อมเริ่มนับแต่วันที่๑กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๒มีกำหนด๑๐ ปีจึงจะขาดอายุความ ไม่ใช่อายุความ ๒ ปีตามมาตรา ๑๖๕ วรรค ๑๔

๒. ถ้า ศาล ตัดสิน ยก ฟ้อง หรือ เจ้าหนี้ถอนฟ้องละทิ้งความ ดั่งนี้อายุความก็ย่อมนับมาแต่ต้นเช่นตามอุทาหรณ์ข้างต้น สมมตว่าเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งศาลยังมิได้ตัดสิน ก. ถอนฟ้อง ดั่งนี้อายุความของ ก. ย่อมนับแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ และมีกำหนด ๒ ปีตามมาตรา ๑๖๕ วรรค ๔ ถ้า ก. ถอนฟ้องวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ สิทธิเรียกร้องของ ก. ขาดอายุความ(ให้ดูมาตรา ๑๗๔, ๑๗๖ ประกอบ)

มาตรา ๑๗๖ ถ้าศาลยกคดีเสียเพราะเหตุคดีไม่อยู่ในอำนาจศาล และกำหนดอายุความสิ้นไปแล้วในระวางพิจารณาก็ดี ฤๅจะสิ้นลงในระวางหกเดือนภายหลังที่ได้พิพากษาคดีถึงที่สุดก็ดี ท่านให้ขยายอายุความนั้นออกไปถึงหกเดือนภายหลังคำพิพากษานั้น

คำอธิบาย

มาตรานี้เปนข้อยกเว้นจากมาตรา ๑๗๕ คือตามปกติถ้าศาลยกฟ้องท่านให้ถือว่าอายุความของเจ้าหนี้ไม่สดุดหยุดลง

แต่ถ้าคดีเข้าอยู่ในมาตรา ๑๗๖ คือศาลยกฟ้องเพราะเหตุที่คดีไม่อยู่ในอำนาจศาล และอายุความได้สิ้นไปแล้วในระวางพิจารณา หรือจะสิ้นลงในระวาง ๖ เดือนภายหลังที่ศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุด ท่านให้ขยายอายุความนั้นออกไปถึง ๖ เดือนภายหลังคำพิพากษานั้น

อุทาหรณ์

ตอน ๑ ตามอุทาหรณ์ใต้มาตรา ๑๗๔ สมมตว่า การกู้หนี้รายนั้นทำกันที่จังหวัดลพบุรี ข. ก็มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดลพบุรี แต่ ก. มีร้านค้าขายอยู่ที่จังหวัดระยอง

เมื่อ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ ก. จึงฟ้อง ข. ต่อศาลจังหวัดระยอง

เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ศาลจังหวัดระยองได้ตัดสินยกฟ้อง เพราะคดีไม่อยู่ในอำนาจศาล คดีถึงที่สุด

ดังนี้สิทธิ เรียกร้อง ของ ก. มีอายุต่อไปอีก ๖ เดือน นับตั้งแต่ วันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ตอน ๒ ตามอุทาหรณ์ตอน ๑ ของมาตรานี้สมมตว่า

ศาลได้พิพากษา ยกฟ้อง คดีถึงที่สุดเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ ศ. ๒๔๗๐

สมมตว่าตามปกติสิทธิเรียกร้องของก. ถึงที่สุดในวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ซึ่งเป็นการสิ้นลงในระวาง ๖ เดือน ภายหลังที่ได้พิพากษาคดีถึงที่สุด

แต่ตามมาตรา ๑๗๖ สิทธิเรียกร้องของก. ขยายเวลาออกไปอีก ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐

มาตรา ๑๗๗ การยื่นคำร้องขอพิศูจน์หนี้ในคดีล้มละลาย ท่านไม่นับว่าเปนเหตุให้อายุความสดุดหยุดลง หากว่าใบพิศูจน์หนี้นั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย ฤๅต้องยกเสียแล้ว

คำอธิบาย

มาตรานี้เนื่องมาจากมาตรา ๑๗๓,๑๗๔

เช่น ก. ให้ ข. ยืมเงินไป ๑,๐๐๐ บาท กำหนดใช้ณวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ภายหลัง ข. ล้มละลาย

ครั้นวันที่๑พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๗๕ ก. ยื่นคำร้องขอพิศูจน์หนี้ (พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๔๘)

แต่ ก. ถอนใบพิศูจน์หนี้ หรือละทิ้งไม่มาพิศูจน์หนี้ หรือเจ้าพนักงานได้สั่งยกคำร้องขอพิศูจน์หนี้

ดั่งนี้อายุความไม่สดุดหยุดลง

มาตรา ๑๗๘ ในการพิศูจน์หนี้ในคดีล้มละลายนั้น อายุความสดุดหยุดอยู่จนกว่าจะยกเลิกการล้มละลาย ฤๅจนกว่าจะเฉลี่ยทรัพย์รายได้เปนครั้งที่สุด

ถ้ามีจำนวนเงินใดยึดไว้ เพราะข้อพิศูจน์หนี้ฤๅสิทธิเรียกร้องยังเปนที่โต้แย้งอยู่ อายุความก็คงสดุดหยุดอยู่จนกว่าจะได้วินิจฉัยข้อพิศูจน์ฤๅสิทธิเรียกร้องนั้นเสร็จถึงที่สุด

คำอธิบาย

ตามมาตรา ๑๗๓ เมื่อเจ้าหนี้ ยื่นคำร้องขอพิศูจน์หนี้อายุความย่อมสดุดหยุดลงเสมือนดั่งการฟ้องคดี

เช่น ก. เป็นเจ้าหนี้ ข. ๑,๐๐๐ บาท ภายหลัง ข.ล้มละลาย

เมื่อวันที่ ๑ พฤศภาคม ก. ได้ยื่นคำร้อง

ขอพิศูจน์หนี้ภายในกำหนดเวลา (พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๔๘)

ดั่งนี้อายุความย่อมสดุดหยุดลง และจะเริ่มนับต่อไปอีกเมื่อ

ตามความในวรรค ๑

๑. ได้มีการยกเลิกการล้มละลาย (พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๖๒ และ ๑๐) โดยมีการตกลงในระวางเจ้าหนี้และศาลได้มีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑

๒. เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ได้เฉลี่ยทรัพย์รายได้เป็นครั้งที่สุด เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑

ตามความในวรรค ๒

สมมตว่า เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ได้มีคำสั่งให้ยกใบพิศูจน์หนี้ของ ก. ก. จึงอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ต่อศาล

เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑ เจ้า

พนักงานรักษา ทรัพย์ ได้เฉลี่ย ทรัพย์ รายได้ เป็นครั้งที่สุด และได้ยึด เงิน ไว้ ๑๐๐๐ บาท จนกว่าศาลจะได้ วินิจฉัยเสร็จ

เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ศาลตัดสินยอมรับใบพิศูจน์ของ ก.

ดั่งนี้ อายุความคงสดุดหยุดอยู่ จนถึงวันที่ศาลได้ตัดสินคดีถึงที่สุด ไม่ใช่เจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์ได้ เฉลี่ย ทรัพย์ รายได้ เป็นครั้งที่สุด

มาตรา ๑๗๙ ในกรณีที่มอบให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา ท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๕ และ ๑๗๖ บังคับอนุโลมตามควร

คำอธิบาย

(ให้ดูคำอธิบายใต้มาตรา ๑๗๔,๑๗๕, ๑๗๖)

มาตรา ๑๘๐ เจ้าหนี้ผู้จะได้รับใช้เงินเปนคราวๆ ตามมูลแห่งหนี้ มีสิทธิที่จะให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ในเวลาหนึ่งเวลาใดก่อนอายุความครบบริบูรณ์ เพื่อเปนหลักฐานว่าอายุความสดุดหยุดลง

คำอธิบาย

ตามมาตรา ๑๗๒ ถ้าลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องอายุความย่อมสดุดหยุดลง

เพราะฉะนั้นเจ้าหนี้ผู้จะได้รับใช้เงินเป็นคราวๆตามมูลแห่งหนี้จึงมีสิทธิที่จะให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ ก่อนอายุความครบบริบูรณ์เพื่อเป็นหลักฐานว่าอายุความสดุดหยุดลง เช่น

เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ ก. ได้ขายแหวนให้ ข. หนึ่งวง เป็นราคา ๑๐๐๐

บาท โดยมีเงื่อนเวลาว่า ข. จะต้องชำระราคาให้ ก. ปีละ ๑๐๐ บาท สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ผู้จะได้รับใช้เงินเป็นคราวๆ ย่อมมีกำหนดอายุความ ๕ ปี ตามมาตรา ๑๖๖ ไม่ใช่ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๖๔

ก่อนถึงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ซึ่งเป็นวันที่อายุความครบบริบูรณ์ สำหรับเงินค้างจ่ายงวดแรก ข. ได้เขียนหนังสือมาถึง ก. ขอผลัดใช้หนี้

ดังนี้ หนังสือนั้นย่อมใช้เป็นหลักฐานเพื่อแสดงว่าอายุความย่อมสดุดหยุดลง

แต่ถ้า ข. ได้พูดกับ ก. โดยปากเปล่าขอผลัดใช้หนี้ การรับสารภาพหนี้โดยไม่มีลายลักษณอักษรนั้น ฟังเป็นหลักฐานไม่ได้ ถึงแม้ว่ามูลหนี้เดิม คือ การซื้อขายแหวนนั้น กฎหมายจะไม่ได้บังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือก็ตาม การรับสภาพหนี้เงินนั้น ก็จำต้องทำเป็นหนังสือ

มาตรา ๑๘๑ เมื่ออายุความสดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนนั้นย่อมไม่นับเข้าในอายุความ

เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสดุดหยุดลงสุดสิ้นเวลาใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป

คำอธิบาย

วรรค ๑

การที่อายุความสดุดหยุดลงนั้นก็คือเวลาที่ได้ล่วงไป ก่อนนั้นไม่นับ เข้าใน อายุความ

เช่น ก. ให้ ข. ยืมเงินไป ๑๐๐๐ บาท กำหนดใช้ ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐

เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ก. จึงฟ้อง ข. เรียกเงินรายนี้

เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุด

ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนอายุความสดุดหยุดลง คือ ก่อนวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ อันเป็นวันที่ ก. ได้ยื่นฟ้องต่อศาล ย่อมไม่นับเข้าในอายุความ ให้เทียบดูมาตรา ๑๗๔, ๑๗๗

<u>วรรค ๒</u> อายุความ จะเริ่ม นับใหม่ตั้งแต่เหตุที่ทำให้อายุความสดุดหยุดลงนั้น สิ้นไป ทั้งนี้ต้องแล้วแต่กรณีย์ เช่น

๑. ถ้าเหตุที่ทำให้อายุความสดุดหยุดลงนั้นคือการฟ้องคดี อายุความเริ่มนับแต่คำพิพากษาถึงที่สุด ให้ดูมาตรา ๑๗๕ และเรื่องมอบคดีให้อนุญาโตตุลาการ พิจารณาให้ดูมาตรา ๑๗๙

๒. ถ้า เหตุ นั้น เป็น เพราะ ยื่น คำ ร้องพิศูจน์หนี้ในคดีล้มละลาย อายุความเริ่มนับเมื่อยกเลิกการ ล้ม ละลาย หรือ เฉลี่ยทรัพย์รายได้เป็นครั้งที่สุด ให้ดูมาตรา ๑๗๘

๓. ถ้าเป็นการรับสภาพหนี้ ก็ เริ่มนับแต่วันรับสภาพหนี้

มาตรา ๑๘๒ อันอายุความ เมื่อครบกำหนดบริบูรณ์แล้วย่อมให้ผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันที่เริ่มนับอายุความ

คำอธิบาย

การที่อายุความมีผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันเริ่มนับอายุความนั้น อาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยถึงสิทธิอันเกิดขึ้นในระหว่างนั้น เช่น ใน เรื่อง ดอก ผลสมมตว่าเมื่อวันที่ ๑ เมษายนพ.ศ. ๒๔๖๐ ก. ทำสัญญาซื้อวัว ข. ๑ ตัว แต่ยังมิได้ส่งมอบ

อายุความแห่งสิทธิเรียกร้องของ ล. ครบบริบูรณ์ เมื่อสิ้น วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐

ดั่งนี้การขาดอายุความย่อมมีผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐

สมมตว่า วัวนั้นตกลูกเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ลูกวัวนั้นต้องเป็นของ ข. ไม่ใช่ของ ก.